

OB SMRTI GLAVNEGA TAJNIKA OZN**Dag Hammarskjöld žrtev zakulisnih spletk****Kdo vodi in podpira politiko Katanške vlade -
Dolga je še pot do državne konsolidacije Konga**

Ko je po tolikih krvavih dogodkih in hudih mednarodnih zapletljajih že kazalo, da je Kongo na poti državne konsolidacije, je kot strela z jasnega neba treščila v svet vest, da se je nedaleč od mesteca Ndole na meji med Severno Rodezijo in kongoško pokrajino Katango pripetila letalska nesreča, pri kateri je zgubil življenje glavni tajnik Organizacije združenih narodov Dag Hammarskjöld. Njegova tragična in doslej še vedno zagonetna smrt je imela za posledico, da se je svetovna javnost ponovno pričela živo zanimati za bivšo belgijsko kolonijo v Afriki, ki je žal še vedno vzrok hudih mednarodnih sporov.

Po prizadevanjih zastopnikov OZN je bila pred meseci sestavljena osrednja kongoška vlada, v kateri sodelujejo tako pristaši pokojnega ministrskega predsednika Lumumbe kot prijatelji predsednika republike Kasavubuja. S tem se je nekako uredil položaj v vseh predelih te obširne dežele, razen v Katangi, ki pa je zaradi ogromnih ležišč bakra, cinka, kobalta in drugih važnih rudnin daleč najbogatejša od vseh ostalih pokrajin.

VPLIV MOGOČNE UNION MINIÈRE

V Katangi se je osnovala vlada, ki ji predseduje Moize Čombe in ki se odločno upira, da bi ta bogata pokrajina postala sestavni del kongoške republike.

Iz razvoja dogodkov je čedalje bolj razvidno, da politike katanške vlade ne vodijo Čombe in njegovi sodelavci — domačini, temveč da so vsi ti le slepo orodje mogočne družbe Union Minière, ki že desetletja neomejeno izkorišča vse rudno bogastvo Katange. Union Minière odločno nasprotuje osrednji kongoški vladi, ker se boji, da bi zgubila svoj privilegirani položaj, če bi Katanga postala ena tolikih pokrajin kongoške republike.

Kot so te dni poročali časopisi, znaša vrednost delnic družbe Union Minière kakih 500 milijard lir. Delnice pa so takole porazdeljene: 45 odstotkov je last 100 tisoč oseb, ki pa nimajo posebne moči in vpliva, ker niso med seboj povezane; 16 odstotkov je last Splošne belgijske družbe (Société General de Belgique), 14% je last angleške družbe Tanganika Limited, 25 odstotkov delnic pa pritiče kongoški državi.

NOVA OBLIKA KOLONIALIZMA

Predvsem zaradi lastnine teh 25 odstotkov delnic se je vnel spor med osrednjo kongoško vlado in Čombejem, ki je po željah

in navodilih zlasti belgijskih kapitalistov že lani ustanovil svojo vlado in proglasil Katango za neodvisno državo. Razumljivo je, da se osrednja vlada ni marala in ni mogla odpovedati najbogatejši pokrajini na skrajnem jugu države, ker bi se na ta način hkrati odpovedala enemu svojih največjih in najtrdnjših virov dohodkov. Tega ni mogla tudi zato narediti, ker je bilo že iz vsega začetka jasno, da za gibanjem za neodvisnost Katange stoje belgijski in drugi finančni mogotci, ki se poslužujejo Čombeja in tovarišev za ohranitev svojih gmotnih koristi. Gre pač za poskus uvedbe klasične oblike novega kolonializma, ki seveda ni nič boljši od starega.

RESOLUCIJA VARNOSTNEGA SVETA

Glede na obstoječi mednarodni položaj, katerega ena najvidnejših značilnosti je danes tekma med Zahodom in Vzhodom za politični in gospodarski vpliv v vseh mladih državah Afrike in Azije, je naravno, da dogodki v Kongu niso mogli ohraniti krajevne ga značaja, temveč so se spremenili v mednarodni problem in s tem postali žarišče nevarnih mednarodnih sporov.

Da bi se položaj v Kongu uredil, je Varnostni svet 21. februarja tega leta sprejel resolucijo, ki med drugim predvideva »takojšnjo odstranitev iz Konga vseh političnih in vojaških svetovalcev belgijske in druge narodnosti, ki niso v službi pri OZN«.

Posredni krivci letalske nesreče

Hammarskjöldovo letalo je morda strmoglavilo po nesreči, vendar obstaja močan sum, da je šlo za sabotažo, saj je že iz tega, ker smo zgoraj napisali, razvidno, da so mnogi imeli interes, da glavni tajnik OZN zgine s politične pozornice. Ta sum je toliko bolj utemeljen, ker je edini preostali potnik izjavil, da so tik pred strmoglavljenjem nastale na krovu letala ena močna in več manjših eksplozij.

Karkoli je že bilo, pa gotovo drži, da je Hammarskjöld žrtvoval življenje v službi najpomembnejše mednarodne organizacije in za doseg njenih miroiljubnih ciljev. Vsaj posredni krivci njegove smrti pa so vsi tisti krogi in osebnosti, ki nasprotujejo politiki OZN v Kongu samo zato, da bi ščitili svoje materialne koristi.

Mednarodna javnost se ob smrti Daga Hammarskjölda sprašuje, kakšen bo na daljnji razvoj dogodkov v tej nesrečni afriški državi. Kot poročajo iz Katange, je bil

Ta je namreč spoznala, da so prav ti »svetovalci« glavna in največja ovira na poti pomirjenja in državne konsolidacije Konga.

Sklep Združenih narodov pa je ostal ta ko rekoč na papirju, kajti belgijski in drugi svetovalci so v ogromni večini ostali na svojih mestih in še vedno hujskali člane katanške vlade na odpor proti osrednji vladi in s tem dejansko preprečevali dosego kakršnegakoli sporazuma.

Stvari so se v zadnjih tednih tako zaostri- le, da je Hammarskjöld na osnovi že omenjene resolucije Varnostnega sveta ukazal četam Združenih narodov, naj kratkomalo zasedejo vse ključne položaje v Katangi ter razženejo Čombejevo vlado. In ta bi se že zdavnaj sesula v prah, da niso ponovno posegle vmes sile iz Union Minière, ki so poglne Čombejeve orožnike ter druge najemnike v boj proti oddelkom Združenih narodov. Ker nastop teh oddelkov ni bil popolnoma uspešen in da se preneha preli- vanje krvi, je Hammarskjöld priletel iz New Yorka v Kongo ter na prigovarjanje zlasti britanskih predstavnikov pristal, da se v mestecu Ndoli na ozemlju Severne Rodezije sestane s Čombejem. Toda sestanka ni bilo, ker je letalo, v kateri se je peljal glavni tajnik s premstvom, strmoglavilo 13 km pred ciljem. Vsi potniki so ob nesreči zgubili življenje, razen enega, ki pa se je hudo ranil.

v sredo med Čombejem in predstavniki OZN sklenjen sporazum za prenehanje sovražnosti. Toda s tem vprašanje še nikakor ni rešeno, kajti osrednja vlada je danes še bolj kot prej trdno odločena, da raztegne svojo oblast tudi na Katango.

Na osnovi pravkar doseženega sporazuma bodo čete OZN še vedno ostale v Katangi, Čombe pa bo s podporo ljudi in kapitala, ki se skrivajo za njegovim hrbtom, še zmeraj vztrajal pri stališču, da mora biti Katanga neodvisna država.

Vprašanje Konga je torej obtičalo na mrtvi točki in se je morda vsaj trenutno še poslabšalo, ker je iznenada zmanjkal človek, ki bi s svojim ugledom in vplivom, katerega si je v zadnjem času pridobil med vsemi afriškimi in azijskimi mladimi državami, lahko odločilno pripomogel k miroiljubni rešitvi zapletenega kongoškega vprašanja.

RADIO TRST A

- NEDELJA, 24. septembra, ob: 9.00 Kmetijska oddaja; 9.30 Slovenski narodni motivi; 10.00 Prenos maše iz stolnice Sv. Justa; 11.30 Oddaja za najmlajše — »Začarani grad«, pravljica (Lea Pertot), igrajo člani RO; 12.15 Vera in naš čas; 14.30 Sedem dni v svetu; 14.45 Sestanek s Silvom Tamšetom; 17.00 Tvorčina sanj, obzornik filmskega sveta; 19.00 Nedeljski vestnik; 21.00 Iz zakladnice slovenskih narodnih pesmi: »V kloster pojdem, nuna bom« (M. Jevnikar); 22.00 Nedelja v športu.
- PONEDELJEK, 25. septembra, ob: 19.00 Baletna glasba — Cajkovski: »Hrestač«, suita iz baleta op. 71 a); 19.30 Znanost in tehnika — Miran Pavlin: »Atomska energija v Italiji«; 20.30 Wagner: »Walkira«, opera v 3 dej. I. in II. dej. Približno ob 21.40 »Nove knjige in izdaje«.
- TOREK, 26. septembra, ob: 18.30 Povia: Rapsodija, Premrl: Scherzo. Ork. Jugoslovanske RTV vodi Uroš Prevorsek; 19.00 Glasbena skrinjica, glasbena mladinska oddaja; 19.30 Življenja in usode — Franc Orožen: »Kardinal Amleto Cicognani, novi vatiškanski državni tajnik«; 21.00 Alpske legende — Saša Martelanc: »Legenda o Rabeljskem jezeru«; 21.30 Wagner: »Walkira«, opera v 3 dej., III. dejanje.
- SREDA, 27. septembra, ob: 19.30 Zgodovinski sprehodi po tržaških ulicah in trgih — Drago Renar: »Largo Barriera Vecchias«; 21.00 »Španska tragedija«, tragedija v 4 dej. (Thomas Kyd - Lelja Rehar), igrajo člani RO.
- CETRTEK, 28. septembra, ob: 19.30 Na vakance! Beleške študentom na počitnicah; 21.00 Znani dirigenti — Rafael Kubelik: Dvorak; Simfonija št. 5 »Iz novega sveta«, Janaček: Simfonietta. Približno ob 21.50 Književnost — Dve pesniški zbirki Valentina Cundriča (Martin Jevnikar); 22.30 Umetnost: »David Herbert Lawrence kot slikar«.
- PETEK, 29. septembra, ob: 19.30 Obletnica tedna — Radó Bednarik: »25-letnica izbruha turško-italijanske vojne«; 21.00 Gospodarstvo in delo; 21.15 Koncert operne glasbe; 22.00 Garibaldinski pisatelji — Jože Seražin: »Giuseppe Garibaldi«.
- SOBOTA, 30. septembra, ob: 13.30 Dobrodošle! Plošče prvič v oddaji; 14.45 Vokalni kvartet »Večernica«; 15.30 »Podoba s krinko«, enodejanka (Antonio Fogazzaro - Lada Mlekuž), igrajo člani RO; 18.30 Iz del slovenskih skladateljev — Slavko Osterc: Korale in fuga za klavir; Pet samospevov, Pet arabesk za klavir; 19.00 Operne uverture in medigre; 19.30 Žena in dom; 20.40 Zbor Emil Adamič; 21.00 »Sončni zahod«, dramatisirana zgodba (Stanko Majcen - Jože Peterlin), igrajo člani RO.

TEDENSKI KOLEDARČEK

- 24. septembra, nedelja: 18. pobinkoština
- 25. septembra, ponedeljek: Nikolaj iz Flue
- 26. septembra, torek: Justina muč.
- 27. septembra, sredo: Kozma in Damjan
- 28. septembra, četrtek: Venceslav
- 29. septembra, petek: Mihael nadangel
- 30. septembra, sobota: Hieronim

Z INDUSTRIJSKE SOLE V TRSTU**SEZNAM KANDIDATOV, KI SO V LETOSNJEM JESENSKEM ROKU OPRAVILI NIZ. TEC. IZPIT**

1. Izpitni sedež v Trstu: Valter Blokar, Emil Kuret, Vojko Gregorič, Edvard Jerkič, Stanislav Kermeč, Marij Lakovič, Jurij Matjasič, Marijan Štoka, Bogdan Turk; Magda Čok, Alenka Cressi, Loredana Posega, Marija Prucar, Adrijana Štoka, Davorina Švara, Marija Ugrin, Milena Zobec.
2. Izpitni sedež na Opčinah: Cvetko Milič, Marij Grmek, Karel Stojkovič, Renato Stojkovič, Boris Sosič; Gabrijela Čuk, Marija Križmančič, Mirjam Vremec.
3. Izpitni sedež v Nabrežni: Zvonko Masten, Stanislav Savi; Milena Škerk, Nataša Stubelj.
4. Izpitni sedež v Dolini: Edvard Lovriha, Oskar Parovel, Vladimir Slavec, Slavko Zerjal, Loredan Jercog.

OBVESTILO ZA PROFESORJE

Šolsko skrbništvo sporoča, da so do 25. septembra, od 10. do 12. ure dopoldne na vpogled na Višji realni gimnaziji v Trstu, ulica Lazzaretto Vecchio 9, prednostne lestvice za nadomestna mesta na srednjih šolah s slovenskim učnim jezikom za šolsko leto 1961/62.

ZAČELO SE JE 16. ZASEDANJE OZN**Mongi Slim predsednik glavne skupščine**

V torek se je v New Yorku začelo 16. zasedanje glavne skupščine Organizacije združenih narodov. Prva seja je trajala samo tri minute, in sicer le toliko časa, da je predsednik počastil spomin tragično umrlega glavnega tajnika Daga Hammarskjöelda. Veliko pričakovanje pa je vladalo za drugo sejo, na kateri bi morali izvoliti novega predsednika glavne skupščine. Seja pa se je nepričakovano gladko iztekla, ker je bil za predsednika soglasno izvoljen tunizjski predstavnik Mongi Slim, ki je danes zaradi smrti glavnega tajnika najpomembnejša osebnost v okviru OZN.

Dogovor za Bizerto

Po dolgih pogajanjih in nepotrebnih žrtvah v Tuniziji kaže, da je le prevladala zdrava pamet. Baje bodo že ob koncu tega tedna zaključena pogajanja med francosko in tunizjsko vlado. Francoske čete so že začele podirati žične ovire v Bizerti. Šest vojnih francoskih ladij je tudi že dvignilo sidra iz vojne luke. Sedaj gre samo še zato, da se Francija dogovori za svoje mornariško oporišče v Bizerti.

Francoska javnost se sedaj sprašuje, ali je bilo res potreba toliko žrtev, da se pride do istega zaključka, ki bi se lahko uresničil že pred letom dni.

SPOMENIK V BRDIH

V nedeljo so v jugoslovanskih Brdih slovesno odkrili spomenik padlim v narodnoosvobodilni vojni. Slovesnosti so se udeležile plitične oselnosti iz Slovenije in več kot 15 tisoč ljudi iz vseh krajev Primorske.

Glavni slavnostni govor je imel predsednik Izvršnega sveta Slovenije Boris Kraigher. Ob tej priliki so odprli promet na novo urejeno in več kot 10 km dolgo pot iz Plavi proti Brdom, tako da ima tudi ta predel Primorske sedaj dobro zvezo s Soško dolino in zlasti z Novo Gorico.

Pred Združene narode

Avstrijski zastopnik pri Združenih narodih poslanik Matsch je povabil v petek na kosilo najvažnejše časnikarje pri OZN. Po banketu jim je podal poročilo, kako namerava Avstrija nastopati za rešitev južnotirolskega vprašanja, ki se je z zadnjimi atentati še bolj zaostri.

Poslanik je povedal, da bo zahteval, naj razpravlja poseben politični odsek pri jesenskem zasedanju glavne skupščine tudi o sporu med Avstrijo in Italijo glede Južne Tirolske. Avstrija zahteva, naj se razpravlja predvsem o izbiri mirnih sredstev za rešitev perečega vprašanja. Dunajska vlada je predlagala mednarodno preiskovalno komisijo, medtem ko zahteva Italija, naj o sporu odloči razsodišče v Haagu. Po avstrijskih izjavah pa ne gre samo za pravni postopek, temveč za reševanja vprašanja, ki ima politično ozadje.

Po treh neuspešnih sestankih avstrijskih in italijanskih zastopnikov, je dodal poslanik Matsch, je prišlo do nekega zblizanja z južnotirolsko manjšino, ki je italijanska

Mongi Slim je obenem eden najresnejših kandidatov za novega glavnega tajnika, če ne bo Sovjetska zveza vztrajala pri svojem znanem stališču, naj se listina Združenih narodov tako spremeni, da bodo posle glavnega tajništva opravljale tri osebe, in sicer po en predstavnik zahodnega in vzhodnega tabora ter en zastopnik nevezanih držav.

Danes pa še ni mogoče predvidevati, kako se bodo stvari razvijale, ker Sovjetska zveza še ni uradno postavila svojega predloga na dnevni red.

Glavna skupščina bo obravnavala okrog sto vprašanj, med drugimi vprašanje razorožitve, Nemčije, Berlina in sprejema komunistične Kitajske v OZN.

»ZLATA TORTA«

Tja do zime so v navadi vsakovrstni kongresi in festivali z nagradami ali brez njih. Na filmskih festivalih odlikujejo najboljše igralce z zlatim Oskarjem; glasne ali bolj tihe pevske kričarje z zlato ploščo za snemanje.

Tem zlatim znakom se je pridružil še tretji, in sicer red »zlate torte«. Torta je res vsa zlata in ne iz sladkorja. Prejel pa jo bo najboljši slaščičar na svetu. V ta namen so sklicali za dneve od 29. septembra do 15. oktobra poseben kongres slaščičarjev na Dunaju. Z njim bo združena tudi razstava sladkarij. Priprave so že v polnem teku. Dunaj slovi že štiri stoletja po svojih sladkih izdelkih; slava Sacherjeve torte je znana po vsem svetu.

Že v stari Avstriji so slaščičarji razstajali svoje umetne izdelke, ki so vabili oko in usta. Prvo večjo tako razstavo so pa priredili leta 1932 v Dreherjevem parku. Po drugi svetovni vojni se pa že dvajset let obnavljajo te razstave; vsako leto v drugem mestu. Letošnja dunajska »sladka razstava« bo urejena po strogo strokovnem načinu.

Avstrijski zastopnik pri Združenih narodih poslanik Matsch je povabil v petek na kosilo najvažnejše časnikarje pri OZN. Po banketu jim je podal poročilo, kako namerava Avstrija nastopati za rešitev južnotirolskega vprašanja, ki se je z zadnjimi atentati še bolj zaostri.

Prva delovna seja komisije je sklicana za dan 21. septembra v Bocnu. Do oči'a bo organizacijo in delovni postopek.

Dag Hammarskjöld žrtev**zakulisnih spletk**

(Nadaljevanje s 1. strani)

Naloga teh držav pa je sedaj, da s svojim delom v okviru OZN pripomorejo, da se dosežejo cilji, za katere so daleč od svoje domovine in za blaginjo mladih, prebujajočih se narodov zgubili življenje Dag Hammarskjöld in njegovi sodelavci.

Izid volitev v Zahodni Nemčiji

V nedeljo, 17. t. m., so bili poklicani volivci Zahodne Nemčije k volilnim žaram, da si izberejo poslance za četrto poslansko zbornico povojne Nemčije. Volitve so vzbudile pozornost vseh držav, ker so imele odločiti, ali se bo v republiki nadaljevala politična smer starega kanclerja Adenauerja ali pa bo splaval na površje dinamični berlinski župan Brandt, ki zastopa socialno demokratsko stranko.

Politični izidi so pokazali, da je dosedanja vladna večina nazadovala in da so socialisti ter liberalci napredovali. Oglejmo si najprej, katere stranke so posegle v volilni boj. Vseh strank, ki so vložile kandidatne liste, je bilo devet. Prva je krščansko demokratska unija (CDU) z Adenauerjem na čelu in njena posestrima krščansko socialna unija (CSU), ki nastopa na Bavarskem. Na drugi listi je socialistična stranka (SPD), na tretji svobodna demokratična stranka (FDP = Freie demokratische Partei), nato splošna nemška stranka in še štiri manjše stranke.

Za vsako stranko velja določba, da mora v vsej državi dobiti najmanj 5 odstotkov glasov, kajti drugače sploh ne pride v poštev pri razdelitvi poslanskih mest.

Med 53 milijoni prebivalcev je 37 milijonov volilnih upravičencev; od teh je zopet 3 milijone več žensk kot moških volivcev. Izvoliti so morali 494 poslancev.

Na podlagi volivnih izidov so prišle v poštev le prve tri politične stranke: krščanski demokrati, socialisti in liberalna svobodna demokratska stranka.

Končne uradne številke so pa sledeče:

	Odstotki		Sedeži	
	1957	1961	1957	1961
CDU/CSU	50,2	45,2	281	241
SPD	31,8	36,3	159	190
FDP	7,7	12,7	33	66

Iz zgornje razpredelnice je razvidno, da so krščanski demokrati izgubili absolutno večino in 40 poslancev. Socialisti so pridobili skoro pet odstotkov in 31 poslancev, liberalci so tudi narastli za 5 procentov in so si priborili 33 novih poslancev.



BELA DAMA V DEVINU

Sedaj je nastalo vprašanje nove vladne večine. Adenauer, ki bo vsaj začasno novi kancler, išče povezave z liberalci. Ti pa želijo za novega kanclerja gospodarskega ministra Ludwiga Erharda. Socialisti so po teh političnih manevrih postavili predlog za sestavo vlade iz vseh treh strank. Vsaka izmed treh strank poteguje za kulisami svoje niti.

Kakšna bo nova nemška vlada, močno skrbi tudi ameriški in angleški tisk, zlasti zdaj ko gre za ureditev berlinske zadeve. Dejstvo pa je eno, in sicer, da je tudi v Nemčiji konec paternalističnega vladanja starih politikov.

VPISOVANJE V SLOVENSKE SOLE

Na Tržaškem in na Goriškem se nadaljuje vpisovanje v slovenske osnovne šole. Za otroke, ki gredo v prvi razred, je treba pri vpisu predložiti rojstni list in potrdila o cepljenjih. Vpisovanje se bo zaključilo 30. septembra. Pouk se začne 2. oktobra.

V polnem teku je tudi vpisovanje v otroške vrtnice na Tržaškem in Goriškem. Vpisovanje je od 9. do 12. ure na sedežih posameznih otroških vrtnic. Otroški vrtnici bodo začeli delovati 2. oktobra.

V vrtnice se lahko vpišejo otroci, ki so rojeni v letih 1956, 1957 in 1958. Pri vpisu je treba predložiti rojstni list, potrdila o cepljenju proti kozam, davici in otroški paralizi. Starši otrok, ki nimajo potrdila o cepljenju proti otroški paralizi, morajo predložiti izjavo, da ne nameravajo cepiti otroka proti tej bolezni.

Vpisovanje v strokovne, nižje in višje srednje šole na Tržaškem in na gimnaziji-liceju ter učiteljskišči v Gorici se bo zaključilo 25. septembra.

Z vlade na morišče

V nedeljo zvečer je krvnik obesil na otočku Imrali v Marmarskem morju bivšega turškega prvega ministra Adnana Menderesa. Prejšnji dan sta po isti poti šla še dva njegova nekdanja ministra, okoli sto pripadnikov prejšnje demokratske stranke so pa obsodili na dolgoletno ječo.

Menderes, ki je imel 62 let, je stopil z 31. letom v politično življenje kot član ljudske republikanske stranke. Pozneje se je ločil od nje in je ustanovil demokratsko stranko, ki je kmalu prevzela vso oblast v turški republiki. V začetku so množice navdušeno sledile energičnemu predsedniku. Kmalu pa je začela turška lira zgubljati na vrednosti in so se zato začele življenjske potrebščine podraževati, kar je bil eden bližnjih vzrokov, da se je proti Menderesu in njegovi stranki skovala vojaška zarota, ki ga je maja lanskega leta iz vladne palače vrgla v ječo na otoku Yassyada.

Sodna obravnava proti 600 obtožencem je

Edino umestno

Petnajst mrtvih in več desetih hudo ranjenih na zadnjih avtomobilskih dirkah v Monzi je po vsem svetu vzbudilo veliko spraševanje, ali so take tekme res potrebne za razvoj športa. Na Bavarskem je notranji minister kar prepovedal vse avtomobilske tekme. Eden izmed vzrokov za prepoved je tudi smrt dirkača von Tripsa, doma iz Bavarske, ki je povzročil tolikšno nesrečo v Monzi.

SPAAK NA OBISKU PRI HRUŠČEVU

Pred dnevi se je mudil na obisku v Moskvi belgijski zunanji minister in ena vodilnih osebnosti zahodnoevropskega socialdemokratskega gibanja Paul Henry Spaak. Po triurnem razgovoru s Hruščevom je Spaak izjavil časnikarjem, da je »trdno prepričan«, da »se lahko pričnejo pogajanja za rešitev berlinskega vprašanja«.

Na sestanku s Hruščevom sta bila predmet razprave le Berlin in nemško vprašanje. Državnika sta proučila »mного novih točk, ki lahko služijo kot osnova za začetek pogajanj« med Vzhodom in Zahodom.

V ZNAMENJU MIRU

Odkar se je pretrgalo atomsko premirje, so v Sovjetski zvezi naredili poskuse že s 13 atomskimi bombami silovite moči. Zadnje so razstrelili blizu otoka Novaja Zemlja v Ledenem morju. Prejšnje so imele v sebi več kiloton močnega razstreliva; ena kilotona je tisoč ton. Zadnja bomba je pa nosila v sebi za več megaton tritola; ena megatona je pa enaka enemu milijonu ton. Atomske bombe, vržene na Hirošimo in Nagasaki, so bile prava igrača proti temu moralnemu orožju, čeprav so v nekaj sekundah pomorile na stotisoče ljudi.

V Združenih državah so pa pod zemljo razstrelili že drugo veliko atomsko bombo.

Nov vodil

Italijanski Touring Club pripravlja novo izdajo zemljepisnega orisa Furlanije in Julijske krajine. Naslov obširne knjige bo »Guida Friuli - Venezia Giulia«. Doslej smo imeli v rabi dobro sestavljeno in pregledno Guida del Friuli, katere V. zvezek je obsegal pregled Gorice s Soško in Vipavsko dolino. Izdala jo je leta 1930 Società Alpina Friulana pod uredništvom zaslužnega geografa Gortanija. Ta tekst bo zbor strokovnjakov zdaj pregledal in izpopolnil.

trajala več mesecev. Dne 15. septembra pa je bila izrečena obsodba. Večina pripornikov je bila obtožena, da je kršila ustavo. Mnoge evropske osebnosti in celo njegov prvi politični nasprotnik Ismet Inonu so posredovali za omiljenje kazni, a vrhovno sodišče se ni dalo ganiti.

Sladokusec in dobrotnik

V mestu Forlimpopoli je sam minister za delo Zaccagnini odkril spomenik najznamenitejšemu italijanskemu — kuharju. Odkritje spomenika kuharju se prvi hip zdi dokaj smešno, a v resnici ni tako. Pellegrino Artusi, tako je ime mrtvemu slavljencu, ni bil samo mojster v kuhinji, marveč je spisal tudi kuharsko knjigo, ki je izšla že v šestdesetih izdajah po vsem svetu.

Artusi pa je bil tudi dobrotnik svoje vrste. Domači občini je zapustil svojo bogato knjižnico; določil je doto za 10 revnih deklet. Poleg vsega pa še 10 tisoč lir, katere naj prejme kot posebno nagrado tisti njegov someščan, ki bo prvi v petdesetih letih po njegovi smrti postal minister ali general. Šaljivi kuhar bržkone ni vedel, da bo sta po njegovi smrti leta 1911 izbruhnili kar dve svetovni vojni in da se ministri in generali požvižgajo na bankovec za deset tisoč lir.

Vendar je bila slovesnost v Forlimpopoli kar lepa, zlasti ker so zvečer vsem meščanom priredili zastojno večerjo po slovečih receptih Artusija.

9 Tržaškega

Barkovlje:

POMEMBEN KULTURNI DOGODEK

Narodno zavedni Slovenci iz Barkovelj so v nedeljo imeli pomemben praznik. Ta dan so namreč v ul. Bonafata 6 slovesno otvorili nove prostore domačega Prosvetnega društva. Društveni predsednik Lučo Žnidaršič je v pozdravnem govoru med drugim poudaril, da bodo novi prostori odprti vsem barkovljanskim Slovincem ne glede na ideološko ali politično prepričanje in da se bosta v njih gojili slovenska beseda ter ljubezen do slovenske kulture. Poudaril je tudi potrebo, da Slovenci strnejo svoje vrste, kajti le na ta način se bodo lahko učinkovito upirali raznarodovalnemu pritisku, ki ni morda nikjer tako nasilen in močan kot ravno v Barkovljah. Novi prostori naj bi pripomogli k izvrševanju takšnega narodnoobrambnega dela, kot se je nekoč vodilo v Narodnem domu, ki ga je uničil fašizem.

Po kratkih nagovorih tržaškega mestnega svetovalca dr. Dekleve in predsednika Prosvetne zveze Ubalda Vrabca je sledila kulturna prireditev, pri kateri so sodelovali Nadja Pertot, Tatjana Uršič, Nora Jankovič in Ladi Vodopivec.

Za mnoge udeležence je bil nastop mlade sopranistke Nadje Pertotove pravo presenečenje. Dovršeno in občuteno je odpela arijo iz opere Mefistofel, M. Kozine »Pomen«, A. Srebotnjaka »Ne, jaz nočem še umreti«. Pianistka Tatjana Uršič je res mojstrsko izvedla Škerjadina »Dve etudi«, Nora Jankovič je deklamirala odlomek iz Cankarjevega dela »Dateljni«, Ladi Vodopivec pa Gregorčičevo »Znamenje in svarilo«.

Med občinstvom, ki se je udeležilo prireditve v prav lepem številu, smo opazili tudi jugoslovanskega generalnega konzula v Trstu dr. Žiga Voduška. Novi prostori, ki so bili urejeni po načrtu mladega arhitekta iz Barkovelj Darka Jagodica, povsem ustrezajo potrebam barkovljanskih Slovincov. Prepričani smo zato, da bodo uspešno opravljali vse naloge, ki so si jih zadali domači prosvetarji in ki jih je v pozdravnem govoru tako lepo orisal njih požrtvovalni predsednik.

STAVKA V LADJEDELNICI FELSZEGY

Ker je ravnateljstvo miljske ladjedelnice Felszegy sklenilo odpustiti 140 delavcev, so sindikalne organizacije proglasile stavko, ki traja že teden dni in ki se je udeležuje vse delavstvo omenjene ladjedelnice. Ravnateljstvo svoj sklep utemeljuje, češ da nima dovolj naročil, da bi lahko zaposlilo dosedanje število delavcev, toda delavski zastopniki so drugačnega mnenja.

V zadevo je zadnje dni posegel Delavski urad in posredoval, da so se pričela pogajanja med ravnateljstvom in predstavniki sindikalnih organizacij. Ko to pišemo, se pogajanja nadaljujejo.

Prekinjena stavka

Po več kot pet mesecev trajajoči stavki so uslužbenci podjetja Arrigoni prekinili stavkovno gibanje in zapustili svoja delovna mesta, ki so jih bili zasedli, da bi pre-

prečili premestitev uradov iz Trsta v neko mesto v notranjosti države. Ta sklep so uslužbenci sprejeli, potem ko jim je bilo zagotovljeno, da se bodo na ministrstvu v Rimu pričela pogajanja med sprotima strankama. Do danes pa se razgovori še niso zaključili.

Katinara:

TUDI TO JIM JE TRN V PETI!

Med narodno zavednimi prebivalci Katinare in Lonjerja še vedno vlada veliko ogorčenje, ker je na križišču pri znani gostilni Spetič bila tako rekoč čez noč odstranjena stara tabla z dvojezičnim napisom: »Kraljica miru — Madonnina della pace«, ki je mimoidočim kazala pot k Marijinemu znamenju v bližini. Tabla je bila zamenjana z novo, a na tej je le italijanski napis.

Tudi to dejstvo dokazuje, da se pri ljudeh, ki sedijo na odgovornih mestih, še ni nič spremenilo, kar zadeva odnose do tržaških Slovincov, temveč da so v zadnjem času postali naravnost predrzni, saj so pričeli odstranjevati celo tiste redke slovenske napise, ki še obstajajo po naših še pred leti povsem slovenskih krajih.

Kot domačini in Slovenci odločno protestiramo proti odstranitvi dvojezičnega napisa in zahtevamo da se v tej zadevi vzpostavi prejšnje stanje.

Nabrežina:

NOVI, ZAČASNI OBČINSKI TAJNIK

Ker je dosedanji tajnik devinsko-nabrežinske občine dr. Mario Gerbini zaprosil za upokojitev, je tržaška prefektura na izpraznjeno mesto imenovala sedanjega občinskega tajnika v Doberdolu Oskarja Franzota. Ta bo opravljal tajniške posle za dobo 6 mesecev.

Zadnji topli in sončni dnevi so pripomogli, da se je trgateg v nabrežinskem Bregu letos začela nekaj dni prej kot običajno Računajo, da bo do prihodnje nedelje vse grozdje že potrgano.

Občinska uprava je poskrbela, da so pričeli popravljati in urejevati ambulanto na trgu. To delo je bilo zelo potrebno, saj današnji prostori še zdaleč niso več ustrezali vsem potrebam.

Poroka

Zadnje soboto sta si v župnijski cerkvi obljubila večno zvestobo učiteljica gđ. Fatima Radovič in tiskar g. Elio Vižintin. Novima poročencema, ki oba izhajata iz znanih družin iz Nabrežine, želimo mnogo sreče v novem življenju.

Repentabor:

NOVA JAVNA DELA

Repentaborska občinska uprava je pred dnevi prejela sporočilo, da so pristojna oblastva odobrila podroben načrt nekaterih javnih del, ki se bodo izvedla s sredstvi iz gospodarskega načrta. Gre v prvi vrsti za popravilo občinskih poslopij, kot so n. pr. šola, otroški vrtec in kopališče. V ta namen je že določenih 2 milijona 500 tisoč lir. Drugi načrt pa predvideva ureditev in asfaltiranje nekaterih občinskih cest, zlasti v Repnu, za kar bodo potrošili dva milijona 300 tisoč lir.

V teku so tudi priprave za ljudsko štetje. Župan je že imenoval komisijo, katere naloga je, da reši kako morebitno sporno ali nejasno zadevo. Vse ostalo podrobno delo pa je bilo poverjeno neki domači brezposelni učiteljici.

ZGONIK

Redkokdaj se dogodi, da je kmet povsem zadovoljen z vso letino. Skoraj vedno je namreč iz tega ali onega vzroka prikrajšan pri kakem pridelku. Letos bo na primer slaba vinska letina, čeprav je treba pričakovati, da bo vino boljše kot lani. Že vrsto let naši kmetje ne pomnijo tako slabe vinske letine. Ostali pridelki pa niso bili tako slabi. Sena je bilo veliko, tako da ne bo skrbi za prehrano naše živine pozimi.

Kaj je s kmetijsko šolo?

Ze večkrat se je govorilo in pisalo, da se bo v Zgoniku otvorila slovenska kmetijska šola. Občina je v ta namen naredila vse, kar zakon predvideva za otvoritev podobnih šol. Šolsko leto je pred vrati, a še nihče nič ne ve, kako je s to zadevo. Prav bi bilo, da bi pristojna oblastva naši javnosti pojasnila, kje je vsa stvar obtičala in zakaj se ni premaknila z mrtve točke.

Beneška Slovenija

SREDNJE

V vsaki vasi, zlasti če je bolj vstran od sveta, je poštni sel najbolj poznana oseba. Vsaka hiša, posebno po naših beneško-slovenskih vaseh, prav željno pričakuje sporočil od svojcev iz tujine. Ko pride poštar v vas, oprezujejo domači, v katero hišo je zavil. Če zavije k sosedovim in k nam ne, smo kot razočarani. Kjer potrka poštar, ves znojen in prašen, tam mu radi ponudijo požirek, da poplakne žejno grlo.

Taka znana oseba je bil pri nas stari Ciril Jerončič. Štirideset dolgih let je raznašal pošto po naših zaselkih. Na tisoče kilometrov je prehodil v teh letih in bil vedno vester ter šaljiv. Nazadnje so pa tudi njemu odpovedale noge. Pol leta je, odkar je stopil v zaslužni pokoj. Užival ga je pa le malo časa. Pred štirinajstimi dnevi je iznenada umrl. Naj počiva v miru!

SPODNJI BRNAS

Zadnje čase je pri nas malo porok, zato nas pa raje obišče bela žena s koso. Pred nekaj dnevi smo nesli k večnemu počitku sovaščana Antona Dorboloja. Umrl je še razmeroma v mladih letih; komaj nekaj čez pet križev je nosil. Dolgo let je bil za uradnika na občini, kamor je stopil v službo že pred drugo svetovno vojno. Učakal je marsikatero grenko uro, vedno pa se je izkazal kot poštenjak. Zato je bil poznan po vsej okolici in so ga ljudje spoštovali. Naj v miru počiva!

ČENTA

Smrtne nesreče se na naših asfaltiranih cestah neprestano množijo. V torek zadnjega tedna je 16-letni Renato Vidoni peljal na motornem kolesu svojega očeta proti Rtinju. Na ovinku pred vasjo sta z vso silo trčila v neki avstrijski tovornjak, ki je drvel kot blazen. Fant je na mestu umrl, oče pa po nekaj urah v huminski bolnišnici.

Čas bi že bil, da bi cestna policija ostreje nastopila proti avstrijskim šoferjem, ki

STAVKA PRI RIBIJU

Pri goriških avtobusnih podjetjih vedno kaj šepa. Enkrat se zaradi nerednosti pritožuje občinstvo, drugič pa nastavljenici. Zdaj je bila vrsta na osebju pri podjetju Ribij, ki je v soboto opolnoči stopilo v stavko za 72 ur. Stavko so odobrile vse sindikalne organizacije.

Uslužbenci se pritožujejo, da podjetje ne upošteva delovnega urnika in da ne plačuje pravilno vseh nadur. Več let ni prevozniško osebje uživalo niti tedenskega počitka niti letnih počitnic. Končno se delavci pritožujejo, da se jim ne priznava napredovanje, kot je določeno po delovni pogodbi.

Vse te pomanjkljivosti bi moralo podjetje odpraviti, zlasti zdaj ko se modernizira.

V tej zvezi omenjamo, da se tudi podjetje ATA, ki oskrbuje mestni promet, nekaj pritožuje. V javnost je dalo izjavo, da je bila brez vsake podlage interpelacija nekaterih občinskih svetnikov na župana, češ da prejema po nekaj tajnih dogovorih podporo od mestne občine. V izjavi je nadalje rečeno, da podjetje ni nikoli vprašalo za pomoč in da tudi ne bo v bodoče. Pritožuje pa se, da se mu v šestih letih obsto-

- *Kanalška dolina*

voziyo nafto iz Trsta v Avstrijo. Brez vsakega obzira dirjajo po cesti, zlasti če imajo pod sedežem skrito pletenko Chiantija.

Naj še dodamo, da je v tem mesecu obležale na naših cestah 22 žrtev.

NABORJET

Pri nas, kakor po vseh drugih vaseh naše doline, imamo gasilsko četo. Otrokom, a tudi odrastlim je v veliko veselje ko nastopijo možati gasilci v »pozlačenih« čeladah pri procesijah in drugih domačih slovesnostih. Kjer se pokažeta sila in rdeči petelin na strehi, se tudi potrudijo. Dosti pa ne morejo opraviti, ker je njih gasilska priprava povečini zastarela.

Ta žalostna resnica se je pokazala pred nekaj dnevi, ko se je vnel hud požar v gozdu ob stezi, ki pelje na planino Strehico. Na pomoč so hiteli tudi naši gasilci z motorno brizgalno. Kljub ozki, strmi in nevarni poti so pogumno prodirali navkreber. A glej, zlomka: še preden so prispeli na kraj požara, se jim je vnela brizgalna, tako da so morali gasiti brizgalno, namesto da bi ona zadušila ogenj. Nazadnje so jo vso pokvarjeno prekucnili kar v grapo, v upanju, da se bodo oblastva vendarle zganila in nabavila novo.

FURLANSKO VINO

Že 20. maja letošnjega leta je posebna komisija vinogradnikov sklenila, da je treba furlanska vina v vsej pokrajini bolj uveljaviti na trgu. Prišli so do sklepa, da je treba vinski pridelek poenotiti in tipizirati. Ista zamisel kot pri naših Bricih, samo, da oni stvar zagrabijo konkretno, pri nas pa radi bolj modrujemo in teoretiziramo.

Furlanski trtoorejci so razpisali tudi nagradno tekmovanje za značko in za geslo, ki naj enotnega furlana predstavi v kupčiji. Razsodišče je pregledalo 55 poslanih primerkov. Zmago in sto tisoč lir je odnesel risar Antonini iz Vidma z geslom »Furlan po svetu«.

(osmo)

ja vedno mečejo polena pod noge in da je stalno podvrženo zlonamerni kritiki.

Mi ne bomo presojali, koliko je vse to resnično, a že sama interpelacija, kritike in odgovori podjetja ATA kažejo, da ne teče vse prav gladko.

ST. MAVER

Letošnja lepa jesen je tudi v našo sončno vas prinesla dosti novic; pa ne samo v pomenu novosti, marveč tudi kar se tiče novih zakonskih parov.

Pred oltar sta tako stopila Zdravka Sfiligoj od Stantovih in Emil Klanjšček z Oslavja, iz vrle kmečke družine. Isti dan in med isto poročno mašo sta si obljubila večno zvestobo Stojana Lazar in Milan Gravner z Oslavja. Nevesta je bila dolgotletna pevka v cerkvenem zboru; upamo, da nas tudi zdaj ne bo zapustila.

Ne smemo pozabiti, da je stopila v zakonski stan tudi Ana Pintar, prav tako vnetja za cerkev. Vedno je skrbela za okras in cvetje na oltarju.

Vsem tem parom, ki so si pod sv. Valentinom dali besedo za novo življenje, želimo dosti cvetja in malo trnja v njih bodočih dnevih!

Radi bi spregovorili še kaj besed o naših cestah, če bodo naletele na voljna ušesa. Tisti klanec in nevarni ovinek pri Stantovih bi se moral na kakšen način urediti. Promet v naše vasi je že tako narastel, da ne zadostuje več sama flikarija, ampak je potrebno cesto za stalno popraviti. Dvomimo pa, da jo bo mogoče izpeljati po dosežanem grebenu. Nekateri so se že bavili z načrtom, da bi zgradili drugo cesto od Grgarca navzdol z novim mostom čez Pevnico. Bojimo se pa, da bo ta lep načrt ostal še dolgo samo pobožna želja.

PEVMA

Prejšnji petek smo se tudi iz Pevme, z Oslavja in iz drugih okoliških vasi pridružili vsakoletnemu župnijskemu romanju na Barbano. Iz naše fare so odpeljali kar trije avtobusi, iz Števerjana pa dva. Vseh udeležencev barbanskega romanja je bilo okrog 1200; med njimi tudi okoli sto iz Trsta.

Na povratku z Barbane so si pevmski farani ogledali pod vodstvom g. župnika Rutarja tudi zanimivosti prastare oglejske stolnice. Tam nas je prijetno presenetil oglejski msgr. Cocolin, ki je romarjem razkazal zgodovinske znamenitosti. V kriпти je z nami molil naprej tudi po slovensko. Marsikdo, ki meni, da bi morali slovenski verniki v cerkvi opustiti materinščino, naj si vzame tega gospoda za vzgled.

Dobre volje smo se zvečer vračali domov z željo, da se tudi prihodnje leto zberemo na Barbani.

DUHOVSKA IMENOVANJA

S škofijskim odlókom je bil za kaplana na Travniku imenovan g. Stanko Jeričijo. Nastopil je službo, katero je dolgo let prej opravljal g. Mazora, ki je bil prestavljen v Sempolaj. Njegovo premeščenje je pred meseci zbudilo precejšnjo nevšečnost slovenskih vernikov; še bolj pa dejstvo, da

Iz Goriške

več mesecev ni bilo namestnika na službenem mestu.

Drugo imenovanje se tiče g. Artura Zaletela, ki bo v bolnišnici opravljal službo dušnega pastirja za slovenske bolnike. S tem imenovanjem je zamašena velika vrzel, ker so slovenskim bolnikom v bolnišnici mogli nuditi versko pomoč le priložnostni spovedniki.

STANDREŽ

Že nekaj let se je ustalila navada, da v poletnih mesecih nastopa na odprtem odru v Standrežu Slovensko gledališče iz Trsta. Dober glas naših igralcev privabi vedno precej gledalcev. V soboto so uprizorili »Sneguljčico«. Po naši sodbi ni sobota v lepih mesecih prav primeren dan za nastope po deželi. Ljudje se ob tisti uri šele vračajo z dela in jih čaka še to in ono v hiši. V nedeljo zvečer smo pa poslušali »Čardaško kneginjo«. Občinstvo je bilo kar navdušeno nad dobro izvedbo. Nekaterih tehničnih pomanjkljivosti ni niti opazilo. Na prostem je seveda težko, da bi mogla še tako prizadeven pevec in orkester vedno slediti drug drugemu. Nekateri mlajše moči pri gledališču kažejo, da se bodo razvile v odlične igralce. Režiser se je potrudil, kolikor je mogel, da bi na majhen oder dosti pričaral. Dirigent Kjuder je temperamentno vodil orkester, ki pa ni bil v najboljši sestavi.

Občinstva smo to pot opazili precej, čeprav so bile v okolici različne prireditve, ki so marsikoga odtegnile.

GRADIŠKA

Danes zvečer so odprli v Gradiški pokrajinsko obrtno razstavo. Pobudo za to gospodarsko dejavnost sta dali Zveza obrtnikov in Trgovinska zbornica v Gorici. Največji delež na razstavi imajo izdelovalci pohištva iz Krmina in okolice. Obrtniki iz Tržiča so poslali na ogled izdelke za čolnarstvo in ribištvo; nekaj je tudi lepih primerkov iz kovanega železa. Podjetja iz Gradiške se predstavljajo bolj s kmečkim in poljskim orodjem, pa tudi s kitarami in lično izdelanimi otroškimi punčkami.

Gradiška razstava se vsako leto bolj uveljavlja. Lani so napravili na sejmišču za pet milijonov lir kupčij. Pomembna je pa zlasti zato, ker skuša pokazati prerez goriške obrti.

TRŽIČ

V nedeljo, 24. septembra, bodo v tržiških ladjedelnih spustili v morje drugo turbinsko ladjo velikanko »Guglielmo Marconi«. Prostora bo imela za 1700 potnikov. Z dvojčkom »Galileo« spada med največje Lloydove ladje vseh časov. Ladja ustreza vsem modernim zahtevam. Na različnih delih ima televizorje in veliko dvorano za teletino. Za zabavo potnikom služijo različne igralnice, plesne dvorane, plavalni bazeni in celo zimski vrt ter park za otroke. Ladja bo vozila na progi v Avstralijo.

POROKA

Prejšnji teden sta si v cerkvi v Senthavru pri Gorici obljubila večno zvestobo otroška vrtnarica gdč. Ruth Lutman iz Gorice in g. Markič, uradnik v Tolminu. Novemu paru želijo vsi znanci in prijatelji obilo sreče in uspehov v novem življenju.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Bravničarjev nastop v Trstu in Gorici

O gostovanju mladega slovenskega violinista Dejana Bravničarja v Trstu je poročala agencija »Italia«: Mladi violinist Dejan Bravničar je dosegel v Trstu velik osebni uspeh, ko je izvajal s tržaškim filharmoničnim orkestrom, Cajkowskijev koncert v re maggiore. Bravničarja je prekinil bučni »aplavz« občinstva, kar je v tržaški glasbeni kroniki nekaj nenavadnega. Občinstvo je napolnilo Avditorij že ob koncu prvega polčasa. Velik uspeh je imel slovenski koncertist tudi v Gorici, kjer je nastopil v četrtek zvečer. Z Dejanom Bravničarjem se je prav tako odlikoval dirigent Oskar Kjuder, ki je prevzel odgovornost, da je vodil koncert Cajkowskega in tako v zadnjem trenutku nadomestil nemškega dirigenta Reepsa in ni niti imel časa za vajo. Dirigent Oskar Kjuder trenutno uči na Glasbeni Matici v Trstu.

Zvedelo se je, da bo v okviru kulturnih prireditev jugoslovanski dirigent Oskar Danon, ravnatelj zagrebške opere, dirigiral simfonični koncert v be-

KONGRES JUGOSLOVANSKIH SLAVISTOV V LJUBLJANI

Dne 23. septembra se v Ljubljani zaključil kongres Zveze slavističnih društev Jugoslavije, na katerem sodelujejo delegati slavistov iz vseh republik. Na sporedu je okrog 60 predavanj s področja literarne zgodovine in teorije, jezikoslovja in pedagoške slavistike.

Slovenski slavisti so 20. septembra odkrili spominske kipe trem zaslužnim slavistom: dr. Frančetu Kidriču, dr. Rajku Nahtigalu in dr. Franu Ramovšu. Kipe je izdelal kipar Boris Kalin.

„Koristno s prijetnim“

V Trstu se je zaključil ploveči osmi kongres italijanskih katoliških založnikov, ki je trajal od 14. do 17. septembra. Zasedal pa je na ladji »Saturnia«, ki je plula iz Neaplja v Trst. Med potjo se je ustavila v Patrasu in Benetkah. Kongres je priredila Zveza italijanskih katoliških založnikov in na njem je bila zastopana tudi vlada po podtajniku za informacije, senatorju Giraudu. Vatikan pa je zastopal generalni asistent Katoliške akcije msgr. Maccari. Zastopane so bile tudi razne državne in zasebne ustanove, ki imajo opraviti z lepo knjigo in s katoliškim periodičnim tiskom. Za kongres so prijavile svoje zastopnike skoro vse italijanske založbe, tudi najvažnejše kot Gastaldi, Ceschina, Hoepli, Marzocco, Zanichelli, Le Monnier, Bompiani in Cappelli; najboljše pa so bile seveda zastopane specializirane katoliške založbe, kot so Ave, Coletti, Ancora, SEI, Marcelliana in tudi tuje, kot so Herder, Presbyterium, Studium itd.

Kongres se je začel v Neaplju takoj po vkrcanju na »Saturnio«. Zborovalce je najprej pozdravil v imenu vlade podtajnik Giraud, nakar so sledila predavanja z diskusijo o pravicah založnikov, o njihovih kvalifikacijah, o knjigi in skupnem Evropskem trgu in drugem. V nedeljo, zadnji dan kongresa, je na ladji maševal beneški kardinal Urbani.

neškem gledališču »Fenice«. Prav tako pa bo v Benetkah beograjska opera predvajala Prokofijevo opero »Ljubezem treh pomaranč«.

USPEH SKLADBE PAVLETA MERKUJA V TRSTU

Na prvem jesenskem koncertu Tržaškega filharmoničnega orkestra v Avditoriju so izvajali tudi skladbo »Lirična suita za violino in orkester« mladega slovenskega tržaškega skladatelja Pavla Merkuja. Solistični del je izvajal Giorgio Brezigar.

Vsi kritiki so pohvalili Merkujevo delo ter mu priznali modernost, svežino in izvornost. Merku se zadnje čase lepo uveljavlja tudi v tujini.

Umrl je enolog dr. Niko Županič

Prejšnji teden je umrl v Ljubljani znani slovenski etnograf in etnolog, univerzitetni profesor dr. Niko Županič. V kratkem bi bil dopolnil 85 let.

Doma je bil iz Gribelj v Beli Krajini, gimnazij je obiskoval v Novem mestu, na Dunaju pa je študiral zgodovino, geografijo, prazgodovinsko arheologijo, etnologijo in antropologijo. Po prvi svetovni vojni je bil upravnik Etnografskega inštituta v Ljubljani in leta 1923 je dosegel ustanovitev samostojnega Etnografskega muzeja v Ljubljani. Dr. Županič je dal pobudo za izdajanje prve slovenske znanstvene etnološke revije »Etnolog«, katero je vodil kot urednik 13 let. Pokojnikova zasluga je tudi ustanovitev samostojne etnološke katedre na univerzi v Ljubljani, katere predstojnik je bil do upokojitve leta 1953. V mnogih svojih razpravah je obravnaval nastanek raznih geografskih in etničnih imen med slovanskimi narodi. V svojih študijah o rasah je nastopil proti rasističnim teorijam, zlasti leta 1936. Ena njegovih zadnjih razprav je »Imena rodbin, domov in naselij kot pomožni virji za zgodovino migracij ter nekoliko belokrajinskih primerov«. Neko njegovo razpravo iz zadnjega časa pa so te dni prebrali na kongresu bizantologov v Ohridu. Pokopali so ga 13. t. m. v Ljubljani.

Kako pojmuje Miguel de Unamuno

2

„NARODNO PRISTNOST“

Sicer se tolaži Unamuno, da delajo tako v še večji meri vsi drugi »veliki« evropski narodi. Tudi oni kličejo zlato dobo navadno tisto, ko so postali bolj živalski od vseh drugih...

»Stokamo, da nimamo mladine! Ni mladine! Grozna beseda in še hujša resnica! In kdo je temu kriv? Pišček se še ni dobro otresel lupin svoje nezavestnosti, ko mu strog in namršeni petelin nakaže »edino« pot, ki jo ima na izbiro. Nataknejo mu trake in znake in potem, ko je obljubil zvestobo in pokorščino, je pišček postal član ene petih ali desetih framasonskih struj, ki delujejo v Španiji: bele, črne, rdeče, rumene, zelene...

Umetnostni zgodovinarji so prišli do prepričanja, da je pročelje starodavne cerkve Santa Maria Maggiore v tržaškem Starem mestu delo slavnega arhitekta Andrea Pozza, ki je zgradil tudi pročelje bazilike San Giovanni in Laterano v Rimu. Neovrgljivih dokazov pa še ni. Trst je, kot znano, reven na arhitektonskih spomenikih.

V Milanu je izšla knjiga izbranih pesmi Biagia Marina, ki je doma iz Gradeža in piše pesmi največ v domačem narečju. Prištevajo ga med najboljše sodobne italijanske pesnike. Knjiga ima naslov »Solitàe« (Samota), uredil pa jo je Pier Paolo Pasolini.

Na Češkoslovaškem so pred kratkim uničili zadnji Masarykov spomenik. Stal je v njegovem rojstnem kraju Hodonin na Moravskem. Podrtje spomenika so morali lansko jesen odložiti, da so »poučili« prebivalstvo, ki ni pustilo spomenika podreti.

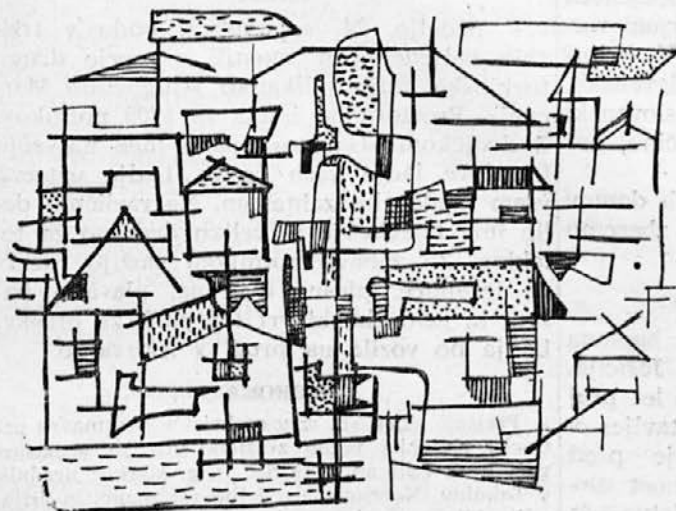
Komisija za proračun ameriške poslanske zbornice je črtala iz osnutka proračuna štiri milijone dolarjev za ohranitev staroegipčanskih templjev. Vlada bo skušala rešiti ta znesek, ker se boji, da bi ameriška brezbriznost za usodo znamenitih templjev, katere grozi zaliti Nilova voda po dograditvi Assuanskega jezusa, slabo vplivala ne egiptovsko javno mnenje.

V Montrealu v Kanadi so aretirali študenta prvega letnika umetnostne akademije, ker je razrezal v muzeju štiri dragocene slike. Baje zato, da se je »maščeval«, ker je pri izpitu padel. Svet je prepoln norcev.

Dosti pohlicanih...

Kulturne nagrade, ki jih razpisuje bogati tovarnar grof Marzotto, se vedno bolj uveljavljajo. Vedno večje število tekmovalcev privablja ne samo zelo visoke nagradne vsote, marveč tudi ugled, katerega je dosegel »Premio Marzotto« v italijanskem in evropskem merilu.

Letos se je prijavilo k literarnemu tekmovanju kar 442 književnikov, in sicer 175 za pripovedno slovstvo ter poezijo, 25 za zgodovino risorigimenta, 170 za odrske spise in 64 za dela iz medicine



**Avrust
Černigoj:**

MALI
GALEBI

Ne dovolimo, da bi se mladež zbirala sama, da bi prosto opazovala in presojala svet, v katerem živi, da bi vdihavala drug zrak kot naših plesnivih soban; ne dovolimo nikomur, da bi bil tak, kot je, vse je treba »spreobračati«, izenačiti, uniformirati in opredeliti. Dodajmo, da je malo kruha med nami — in kjer kruha ni, vse je prilozvanje — pa bomo razumeli vzrok našega hlapčevstva in kameleonstva. Če pa tu pa tam dvigne svojo glavico neodvisna mladika, je takoj sto rok, ki hitijo, da jo zmencajo. V tem ozkem in dušičem ozračju ni prostora za originalnost, za pobude, za mladostne iniciative; med nami uspevajo samo »pridni Janezki«, pridni kot čepi; to je edina pot, da jih sprejmejo za »kmete« na šahovnici našega javnega življenja in v najboljšem primeru smejo upati, da bodo postali tekači.

Zvest izraz našega javnega življenja je naše časnikarstvo. Kako malo, — nič ni v njem ljudskega glasu; kdo se iskreno zmeni za ljudsko mnenje? Vse je le »vodstvo«, »poduk« in propaganda; vse je »hierarhizirano«, izumetničeno in vskladeno; življenjski sok se pretaka od zgoraj navzdol, ko nam vsa narava priča, da mora biti narobe. Manjša uredništva so podružnice večjih in ta še drugih, ki tičijo kje daleč v državi, kadar ne v tujini. Naši samozvani časnikarji! Ubogi prepisovalci! In kako naj pišejo, ko niti brati ne znajo? Brati, pravim, iz žive knjige »vedno istega in vedno ponavljajočega se ljudskega življa!«

Ko v zgoščeni obliki podajamo bralcem nekatere vodilne misli velikega španskega pisatelja, ne nameravamo primerjati, še manj pa istovetiti naših razmer s tistimi, ki — po Unamunu — prevladujejo v Španiji. Zazdeva se nam pa vendar, da je tudi med nami vzrokov dovolj, da jih vzamemo v premislek.

(Konec)

L. Z.

GOSPODARSTVO

Breglejte hruškova drevesa

Mnogo hruškovih dreves je že sedaj skoraj popolnoma golih, ker so mnogi listi že odpadli. Umljivo je zato, da se drevesa niso med letom toliko okrepila, kot bi se morala, če bi bili listi zdravi in še zeleni na drevesih. Zato bo tudi rodovitnost manjša.

Vzrok, da so listi odpadli, tiči v boleznih škrlup ali krastavost (venturia pirina), katero označujemo tudi kot luknjičavost listov. Na hruškah je ta bolezen najbolj razširjena, a naši sadjarji jo zelo zanemarjajo. In letos se je hudo razširila.

Bolezen se razvije iz glivic, oziroma iz trosov, ki prezimijo na listih ali na gnilih in okrnelih plodovih. Pod vplivom spomladanskega dežja se trosi razširijo po mladih listih in če je toplota vsaj 5 ur primerno visoka (med 23 in 27° C), se listi okužijo. Bolezen jih lahko napade v dobi od aprila do julija. Na listih se kmalu po okužitvi pojavijo pege, predvsem na spodnji strani. V začetku so pege črno zelenkaste barve, pozneje pa bolj sivkaste, končno se posušijo in odpadejo.

Ne obolijo pa samo listi, marveč tudi plodovi. Tudi na teh se najprej pojavijo pege, ki so rjave ali črne barve. Te pege se večajo in kmalu lupina razpoka. Okužena stran plodu se ne razvija več in zato ostanejo plodovi drobnji, zviti v različne oblike in na bolnem mestu navadno razpokani. Kakšenkrat ne najdemo na vsem drevesu nobenega zdravega ploda.

Škrlup ali krastavost preprečujemo s škropljenjem. Trenutno je najboljša škropilo nebakreni pripravek »mezene«, kate-

ALI BABO KAŽE PRAV?

Babo je moštni sladkomer, ki ga je izumil Avgust Vilhelm Babo, ravnatelj enološko - pomološkega (vinarsko-sadjarskega) zavoda v Klosterneuburgu pri Dunaju. Zato se ta moštni sladkomer imenuje tudi »klosterneuburški«.

Babov moštni sladkomer kaže, koliko sladkorja se nahaja v 100 kg mošta ali v enaki količini druge sladkorne brozge. Drugi moštni sladkomeri, n. pr. pri nas precej razširjeni Guyot, kažejo, koliko sladkorja se nahaja v 100 litrih mošta. Ker je 100 kg mošta manj kot 100 litrov, zato so ugotovitve Babovega sladkoma nižje kot po Guyotu. Pravilni pa sta obe ugotovitvi, a ju moramo različno ocenjevati in ne smemo enako računati odstotkov sladkorja v odstotke alkohola.

Pri spreminjanju odstotkov sladkorja v odstotke alkohola navadno množimo odstotke sladkorja z 0.6. Če vsebuje mošt n. pr. 16% sladkorja, bo vino imelo 9.6% alkohola (= 16 x 0.6). To je pravilno, če smo ugotavljali odstotke sladkorja v moštu z mero Guyot. Če pa smo uporabljali Babov sladkomer, je navadno količnik 0.6 alkohola za enoto sladkorja za 10% preizek.

Kdor torej ugotavlja sladkor v moštu z Babom, naj dobljeno številko pomnoži z 0.66 in tako bo dobil približni odstotek alkohola v vinu.

rega raztopimo v zimskem času po 1/2 kg v 100 litrih vode. Poškropiti moramo vse drevo. V spomladanskih mesecih pa preprečujemo bolezen — in delno tudi zdravimo — z istim škropilom, a s polovično gostoto: 250 do 300 gramov »mezene« v 100 litrih vode. Eno samo res temeljito škropljenje v zimskem času zaleže največ. Drugače moramo v spomladanskih mesecih škropiti večkrat. (Dobra je tudi raztopina modre galice, kot za trte).

Končno se pa moramo zavedati, da prevečkrat bolezen sami širimo: Namesto da bi vse odpadle liste in vse bolne plodove lepo pobrali in sežgali, jih puščamo ali pod drevesi — z vso zalogo bolezenskih kali — ali pa vržemo na gnojišče, od koder pride zopet v bližino sadnih dreves. Zato moramo jeseni — po odpadu listov — temeljito počistiti drevesa in tla pod njimi ter vse nabrano sežgati. Če pa ne bomo boleznih zatirali, bo bolezen zatrla naše hruške in tudi jablane.

Goljšavost kapusnic

(Cvetača — karfijola ovne in se posuši)

Mnogi vrtnarji so v zadnjih tednih opazili, da marsikatera cvetača — karfijola neha rasti, nato ovne in se posuši. Ko so posušeno sadiko izrili, so ugotovili, da so se korenine skoraj popolnoma spremenile v gomoljnate nabrekljne ali otekljne. V prvem trenutku so mislili, da je te nabrekljne povzročil kakšen živalski mrčes, a so pozneje spremenili mnenje, ker niso opazili nobene luknjice, kjer bi se mrčes skrival. Tudi v nabrekljinah ni nobenih praznin.

Gomoljnato nabreklost korenin, kar ime-

nujemo tudi goljšavost ali škrofuloznost, povzročča posebna glivica, ki živi v notranjosti celic in ki ji znanstveniki pravijo »Plasmiodiophora brassicae«. Ne napada pa samo cvetače — karfijole, marveč vso povrtnino iz družine križnic, torej poleg cvetače tudi vrzote — ohrov, glavno zelje — kapus, broklice, kolerabce, repo, repišče, redkvice in redkve ter celo neke plevelce, ki imajo podobno cvetje kot navedena povrtnina.

Goljšavosti še ne znamo zdraviti, lahko pa jo preprečimo. Predvsem upoštevajmo, da se najraje pojavlja v bolj vlažni zemlji, ki ima malo apna. Razvoj boleznih pospešujemo, če povrtnini gnojimo s svežim hlevskim gnojem in zalivamo z gnojnico ali straniščem. Bolezen pa se pojavlja tako na njivi kot v zaprtih gredah za vzgojo sadik.

Iz tega izhaja, da moramo goljšavost zatirati. Če se je pojavila, moramo med vlažno in na apnu revno zemljo premešati mnogo apna, in sicer na vsak ar (= 100 m²) po 100 do 150 kg apna v prahu. Saditi smemo samo zdrave sadike in če opazimo na kakšni sadiki nabreklost korenin, moramo sadiko izločiti, se pravi sežgati. Kdor tako sadiko in predvsem njene podzemeljske dele pusti kar na njivi ali vrže na gnoj ali jo da živini, boleznih ne zatira, temveč jo širi. Samo ogenj razkuži. Gnojiti ne smemo s svežim hlevskim gnojem in ne smemo polivati gnojnice in stranišča. Poleg tega moramo takoj izruti in sežgati vse rastline, na katerih bi opazili razvoj boleznih, to je zaostajanje v rasti, ovelost in sušenje, ter bi na koreninah ugotovili nabreklost korenin. Kjer se je bolezen pojavila, čeprav v majhni meri, to se pravi le pri redkih rastlinah, tam ne smemo vsaj 4 leta saditi kapusnic. Vsaj toliko časa ostane namreč glivica goljšavosti živa in delavna.

Končno bi bilo potrebno tudi to: ko pobereмо povrtnino kapusnic, ne bi smeli pustiti na njivi stebel s koreninami, temveč bi jih morali izruti, posušiti in potem sežgati, tudi če na koreninah ne opazimo boleznih

ŽENA IN DOM

Debelost škoduje zdravju - 3

RACUNANJE KALORIJ NAJBOLJ GOTOVO SREDSTVO

Zelja domala vseh debelih ljudi je, da bi shujšali in se na kakršenkoli način približali normalni telesni teži. Nekateri se poslužujejo vseh mogočih shujševalnih zdraviljenj, od pretiranega stradanja do uživanja najrazličnejših tablet in praškov. Najbolj vztrajni z lahkoto dosežejo zaželjeno težo, a ker se potem ne ravnaajo po potrebnih predpisih, dobijo izgubljeno težo nazaj.

Če hočete shujšati, morate najprej ugotoviti, zakaj ste se zredili. Nekateri se zredijo, če redno preveč jedo; drugi zato, ker je hrana enolična, ker je jedilnik slabo sestavljen, ker so obroki preveliki, ker uživajo preveč tekočine ali zelo visoko kalorično hrano. Normalno razvit moški potrebuje dnevno okrog 3000, ženska pa okrog 2500 kalorij. Množina kalorij je seveda tudi odvisna od dela, ki ga človek opravlja. Tako na primer zadostuje za normalno razvito žensko, ki opravlja pisarniško delo, 2000 kalorij dnevno, za moškega pa, ki težko dela in se giblje, celo 5000 kalorij dnevno.

Preračunano je, da je za človeka, ki počiva, dovolj 30 do 40 kalorij na kilogram njegove telesne teže. Človek, ki srednjeteško dela, pa potrebuje 40 do 50 kalorij na kilogram. Če hočete obdržati normalno težo, poskusite nuditi telesu potrebne kalo-

rije po temle ključu: za ljudi, ki v glavnem sedijo, je ključ 32, za tiste, ki se malo gibljejo, je ključ 36, za ljudi, ki se mnogo gibljejo, je ključ 40 in za težke delavce pa 60. Potrebne kalorije dobimo na ta način, da normalno težo človeka pomnožimo s ključnim številom. Kot primer vzemimo uradnika, ki spada v nižjo skupino in ima ključ 32; njegova normalna teža je 80 kg. Ta potrebuje, če hoče obdržati normalno težo, le 2.560 kalorij dnevno.

Če ste predebeli, morate postopno shujševati. Prilagodite se hrani z manjšo kalorično vrednostjo in se izogibajte močnih zajtrkov (med, jajca, sir, klobase itd.). Prav tako se poskusite odvaditi uživanja tekočin pred in med jedjo. Vse te odpovedi pa ne smejo iti na račun vašega zdravja. Razdelite kalorije na obroke: zajtrk 300, kosilo 1000, večerja 750, malica in pijače 450 kalorij. Vse skupaj znaša na dan 2.500 kalorij, kar je dovolj za uradnika srednje postave.

Tablete in praški tudi vedno ne pomagajo, zlasti še takrat ne, če se poleg shujševalnih tablet ne držite navodil za uživanje jedil manjših kaloričnih vrednosti.

Poskusite tudi takole: jejte skozi 4 tedne jedila, ki jih imate sicer radi, vendar le v majhnih obrokih. Če ugotovite, da shujšate tedensko pol kilograma, ste na pravi poti in lahko nadaljujete, dokler ne dosežete normalne teže.



R. Ne cvetejo več zame...

3

»Saj veš, da hoče njen oče vzgojiti fanta iz nje, čeprav je Neva najmanj ustvarjena za tako vlogo.« Gospodar Kvas je pomenljivo pogledal svojo ženo. Včasih sta z ženo na tiho upala, da bo postala Nevina njih snaha.

V resnici je deklica vzbujala zlasti pri mladeničih prav čuden vtis, ker jo je oče silil prav v tisto vlogo, ki se je nežni postavi najmanj podala. Oče je prigovarjal sinovom, naj bodo z njo prijazni.

»Pomagajte ji zdaj, da se bolje privadi na konje. Oče je pri vajah z njo silno nepotrežljiv in prav to jo naredi tako strahopetno.«

Davo si je dal precej opravka in je vsako popoldne vadil z Nevino.

»Hvala, Davo,« je rekla nekega dne, ko je po ježi vsa trudna zdrknila s konja. »Preveč skrbiš zame. Oče je že priznal, da napredujem. Hudo je, če moraš nekaj delati, kar ti ni všeč.«

»Te prav nič ne veselijo konji?« je dejal mladenič, ko je odpeljal žrebca na povodcu proti hlevu.

»Ježa me že veseli, če popustiš živali uzde in te mirno ponese tja po travnikih, kamor hoče.«

Stopila sta v hlev, kjer se je gnetlo v kot celo gnezdo mladičev volčjakov.

Dekle je stopilo in potrepljalo mater po hrbtu.

»Pazi, Neva, da te ne ukolje. Z mladiči je huda.«

Neva, ki so jo vsi imeli za plašno, je pokleknila k mladičem. Živalska mati, ki je vsem drugim kazala ostre zobe, je zgrabila mladiča za vrat in ga položila deklici v naročje.

Davo je stopil bliže in se je začudil: »Vsi pravijo, da se bojiš živali, zdaj pa...«

»Ah — živali me imajo rade, dosti bolj kot ljudje,« je žalostno odvrnila. Dava je prevzelo sočutje z deklico. Živali jo imajo

raje kot ljudje. Tu sedi pri njih ter se z njimi pogovarja, kot da bi jo razumele.

»Tako čutijo živali s tabo, da mi res ne gre v glavo, čemu se bojiš jahalnih tekem,« jo je vprašal Davo.

Neva je zavzdihnila. »Saj se ne bojim za stran dirk in tudi ne konj. Nekaj povsem drugega je, Davo.«

»Kaj je tisto? Nikar ne bodi tako zaprta. Laže ti bo, če se s kom razgovoriš.«

Dekle je odkimalo. »Nič ne bo bolje, Davo. Kako neki? Niso živali krive, marveč ljudje.«

»Kakšni ljudje — tvoj oče?«

Ni odgovorila. Ni hotela obtoževati; sama mora nositi svoje gorje.

»No, še te dirke boš prestala, potem pa boš smela z mojimi starši na potovanje.« Čudno ga je pogledala z globokimi temnimi očmi, ki so spominjale na ujeto žival.

»Kaj praviš? S tvojimi starši na potovanje?«

»Ah, da, ti še ne veš. Naš oče je govoril s tvojim.«

»In kaj je rekel.«

»Rekel je, da je vse odvisno od tega, kako se boš izkazala pri tekmah. Zate bi bila prav potrebna majhna sprememba.«

Njene črne oči so dobile proseč izraz. »Davo, pomagaj, da prestanem še to nemumno preizkušnjo. Kako rada bi šla proč s tvojimi starši, ki so tako dobri, toda moj oče ne bo dovolil...«

»Bomo že vse tako uredili, da bo tudi tvoj oče zadovoljen,« je obljubil Davo.

—0—

Nevino srce je razburjeno tolklo, ko je prišel dan za jahalne tekme. Lepi pozno-poletni dan še ni imel vonja po jeseni. Tekmovalni prostor je bil ves ovesen s pisanimi zastavicami. Marsikatero moško oko se je oziralo po skupini deklet v elegantnih jahalnih krojih, ki so trepljale iskre konje po vratu. Malo vstran od te skupine je

stala Nevina v okusni obleki, tako da se je zdela kot vitek mladenič.

Poleg nje je stal Davo in ji vlival poguma.

»Tako, konju pusti pri diru malo svobode. Poskušali smo dovolj za skoke čez ovire. Ti samo nalahko brzdaj žrebca.«

»Samo, da bi ne imel takega strahu pred vodnim jarkom. Z vašim žrebcom gre bolje kot z našim.«

strani, da ne bo zagledal jarka kar nena-

»Naj te ne skrbi! Usmeri ga nekoliko po doma pred seboj. Ti moraš...« — Moral je prekiniti stavek, ker je prihajal Nevin oče v spremstvu mladega moža.

»Smem predstaviti mojo hčerko Nevo, gospod Rešnik,« je spregovoril oče.

Neva je povsila pogled, ko se je srečala z očmi mladega in oholega moža. Ko mu je podala roko, je občutila, da je njegova desnica trda in mrzla.

Čez hip sta se oče in njegov znanec že oddaljila. Dava je kar jezilo, da ni imel oče vsaj ene prijazne besede za svojo hčer. Res, usmiljenja vredna! Hotel ji je reči še nekaj vzpodbudnih besed, pa se je kar nenadoma poslovil od nje. Na drugem koncu travnika je ugledal deklico, ki je imela po njegovem mnenju najlepše zavihan nosek in najbolj ljubke jamice v ličkih, kadar se je zasmejala. Irena se je pa rada marsikomu nasmihala. Davo jo je urezal kar preko jahalne proge proti cilju svojega hrepenenja. Nežna, črnooka Neva je spet ostala sama — kakor vedno.

Sledila je Davu s pogledom in ga videla, kako se smeje z dekletom. Kako more biti lepo, če se kdo smeje s teboj, si je mislila. Življenje drugih deklet je popolnoma drugačno od njenega. Tako veselo in brezskrbno se obnašajo. Popolnoma naravno se ji je zdelo, da jo je Davo pustil in šel k Ireni, čeprav je na tiho upala, da ji bo pomagal vsaj v začetku turnirja. Toda bila je že navajena, da je prepuščena sama sebi. Občutila je, da se ne bo vse gladko izteklo. Ko se je vzpela na konja, je čutila na sebi očetov ukazovalni pogled. Dobro je vedela, da jo čaka nekaj hudega, toda ona mora skozi... sama... nihče ji ne stoji ob strani. (Dalje)

»Za vero se je treba truditi,« je dejal pater. »Bog podeli milost verovanja tistemu, ki hoče verovati in ki je tega vreden.«

»Nekoč vas bom zaprosil, da mi žrtvujete nekaj časa, pater. Imela bova dolg razgovor,« je rekel Peter Krushnik.

»Vedno sem vam na razpolago, prijatelj!« je rekel pater ponižno in zadovoljno hkrati. V njegovem obnašanju je bila čudna in nadvse privlačna zmes otroškosti in moškosti, nedolžnosti in skoro rafinirane vednosti. Iz njegovih modrih oči je zrlo neko začudenje, pomešano z nezaupanjem do tega znanstvenega čudeža, ki mu je bil priča in pri katerem je bil sam udeležen. Hkrati pa je nehote vzbujal vtis, da ga nič ne more spraviti iz ravnotežja in da je v njegovi veri prostora ne le za to, ampak še za marsikaj drugega. Edino merilo in vir vsega mu je bil Bog. A kaj je za Boga nemogoče? se je zdelo, da sprašuje. In že samo ta misel, da predstavlja božjo oblast, za katero so »Liberty« in vsi drugi moderni čudeži samo brezpomembne igračke, mu je da jala kljub vsej zunanji ponižnosti neki samozavestni, skoro pokroviteljski izraz. Zdelo se je, da nosi v sebi rešitev marsikatero uganke, ki je še zaskrbljevala ne le ostale člane posadke, ampak tudi samega prof. Magnussena. Človeka se je v občevanju z njim polastila slutnja, kako čudovito mora biti, če lahko človek tako trdno veruje v božjo vsemogočnost, vsepričujočnost in vsevednost, kot je veroval on.

V profesorja Magnussena so imeli udeleženci odprave po-

Povzatek iz vesolja

E. Z.

27.

polno zaupanje kot v tehničnega vodjo poleta in znanstvenika. Toda p. Robert je predstavljal zanje duhovno jamstvo in navezanost na preteklost in na bodočnost, na onostranost in na etične vrednote, ki bi se sicer zazdele tudi relativne kakor čas in prostorne daljave.

Edini hipi, ko so se ljudje na vesoljski ladji znebili tesnobe pred neznanim, so bili zato tisti, ki so jih preživeli pri vsakdanji maši v ladijski kapeli. To je bil edini prostor na ladji, kjer je človek res lahko izgubil občutek, da je na vesoljskem poletu. Bila je na las podobna kateri koli vele mestni kapeli, namenjeni moderni publiki, katero naj bi pri vsem njenem hlastanju za časom vendarle spomnila na Boga in na nadčasne vrednote. Vedno spet je spomnila Krushnika na nekdanje zgodnje maše v kakšni taki vele mestni kapeli, skriti v labirintu hodnikov pod kako velikansko postajo al letališčem, ko so se kot študentje ob nedeljah odpravljali na izlet. V spominu na tisto je bilo nekaj poetičnega in romantičnega. In nekak rahel vonj tiste romantike ga je vedno spet obdal, kadar je stopil v kapelo vesoljske ladje. (Dalje)

ŠPORTNI PREGLED

Američan Chet Jastremski najboljši plavalec na svetu

Žetev svetovnih viškov v plavanju

Prav gotovo še nikoli ni bilo tolikšnega napredka v plavanju, kot so ga dosegli avgusta meseca v ZDA. Od 24 svetovnih viškov v individualnem plavanju je bilo izboljšanih nič manj kot 14. Strokovnjaki se čudijo, da so plavalci dosegli take uspehe v poolimpijskem letu. Običajno se je dogajalo, da so plavalci dosegli višek svoje polne moči v olimpijskem letu, leto po olimpiadi pa je običajno minilo v nekem zatišju. Letos pa je pojav obraten, izidi in viški so leto dni po igrah v Rimu mnogo boljše kot lani.

Zanimivo je, da so pravo poplavo rekordov dosegli Amerikanci. Ti so se začeli pred leti (takoj po igrah v Melbournu) intenzivno pripravljati na rimske igre. Izbor njihovih kandidatov je bil izredno širok in zaradi tega je tudi konkurenca najkvalitetnejših tekmovalcev bila zelo ostra. Lanske izbirne tekme so predstavile športni javnosti pravi rezervoar prvakov toda le malo jih je bilo izvoljenih za Rim. Temeljite priprave ameriških plavalcev pa so imele za posledico, da so zdaj prav ti plavalci prišli v prve vrste svetovne lestvice. Med novimi svetovnimi rekorderji iz ZDA pa najdemo le enega samega olimpijca iz Rima — Clarka, a še ta je nastopal le v štafetah.

Izreden razvoj plavalnega športa v svetu je razviden tudi iz tega, da noben svetovni višek ni star več kot 2 leti. Zaostali so tako Rose, Henricks, Crapp, Monckton, Konradsova itd., se pravi avstralski rekorderji iz obdobja 1956/58. Amerikanci so letos povsem izpodrinili Avstralce z vodilnih mest. Prevladujejo na primer v vseh moških disciplinah, razen v 200 m prosto, ki pripada Japoncu Jamanaki, in 400 ter 1500 m prosto, ki pripada Avstralcu Konradu. Zanimivo je, da so bili skoraj vsi viški doseženi na enem samem tekmovanju, in sicer na prvenstvu v Los Angelesu. Tudi v ženskih disciplinah so Amerikanke na prvih mestih, saj jim pripada 5 rekordov; Avstralkam in Nemkam pripadajo pa dva rekorda, Svedinjam in Japonkam pa po en rekord.

Od novih vrhunskih plavalcev je treba v prvi vrsti omeniti 20-letnega študenta medicine Cheta Jastremskega, ki mu pripadajo vsi rekordi prsnega sloga (100 in 200 m, 110 in 220 yardov), Teda Sticklesa, najpopolnejšega plavalca, saj je prvak na 200 in 400 m ter 220 in 440 yardov mešano, Steva Clarka, najhitrejšega plavalca prostega sloga (100 m v 54"4), ter mlade atlete, kot so Schmidt, Robie, Bennet, Stock in Mealiffe (prvak 110 y metuljček). Posebno uspešna je bila štafeta 4x100 m mešano vseučilišča Indianapolis (Stock - Jastremski - Schulhuf - Sintz), ki je preplavala razdaljo v 4'3"0 in s tem izboljšala svetovni višek, ki ga je bila lani v Rimu postavila državna reprezentanca ZDA (McKinney - Hait - Larson - Farrell) s časom 4'5"4.

Tudi ženske iz ZDA so odlične plavalke, zlasti v metuljčkovem ter v mešanem slogu. V prvi disciplini so kar tri vrhunske plavalke: Collins (200

m in 220 y), Doer (100 m) in Wood (110 y); de Varona pa je najpopolnejša plavalka vseh časov, saj je postavila viške na 200 in 400 metrov. Američanke so te rekorde dosegle v Evropi, in sicer v plavalnem dvoboju med reprezentancama Amerike in Evrope v Blackpoolu. Reprezentanca Evrope je klonila s tesnim izidom, a ni predstavila svojih najboljših zastopnic, saj ni bilo Nemk in Svedinj in niti plavalk vzhodnih držav (Madžarske, Sovjetske zveze in drugih).

VELIKI USPEHI JASTREMSKEGA

Chet Jastremski (prijatelji mu pravijo »Jet«, kar pomeni reaktivno letalo), je plavalec, ki danes na vsaki tekmi potolče kak svetovni rekord. Samo na tritedenskem gostovanju ameriških plavalcev po Japonski je devetkrat nastopil in vsakokrat porušil svetovne rekorde na 100 (1'11"4) in na 200 (2'36"5) m prsno. Svojo rekordno mejo je sedaj potisnil na

je podvojil intenzivnost vaj in dosegal v malih bazenih (25 y) neverjetne izide. Razumljivo je bilo, da je bilo treba počakati samo toliko časa, da bo Chet tekmoval v velikem bazenu (50 m) in svetovni viški so prišli sami po sebi. Japonska in Los Angeles sta pokazala, da Jastremski nima tekmeča na svetu.

TEKMOVANJE SESTIH DRZAV

V Malmöu so se v soboto in v nedeljo spoprijele moške in ženske reprezentance sledečih šestih držav: Svedske, Nemčije, Nizozemske, Velike Britanije, Italije in Francije. Glavni favoriti tekmovanja so bili domačini in ti niso razočarali strokovnjakov, saj so se zares uvrstili na prvo mesto. Svedski so bili drugi (50 točk) v tekmovanju moških, in sicer za Nemci (51) in pred Angleži (49). Ostali so tekmeči (Francija 29, Nizozemska 21 in Italija 18) niso posegli v boj za prva mesta. V tekmovanju žensk pa so v ospredje prišle Nizozemke, saj so nabrale nič manj kot 64 točk, druga je bila Svedska (43), tretja in četrta pa Velika Britanija (39) in Nemčija (34); sledita še Italija (25) in Francija (13). Končna lestvica tekmovanja je naslednja: 1. Svedska 93, 2. Velika Britanija 88, 3.-4. Nemčija in Nizozemska 85, 5. Italija 54 in 6. Francija 31. Tekmovanja so bila v malem bazenu (25 m).

d. t.

PREGLED SVETOVNIH VISKOV V PLAVANJU

Disciplina	Moški	Zenske
100 m prosto	● Clark (ZDA) 54"4	Fraser (Avstralija) 1'00"2
200 m prosto	● Jamanaka (Japonska) 2,00"4	Fraser (Avstralfija) 2'11"6
400 m prosto	Konrads (Avstralija) 4'15"9	von Saltz (ZDA) 4'44"5
1500 m prosto	Konrads (Avstralija) 17'11"0	Rylander (Svedska) 19'02"8
100 m prsno	● Jastremski (ZDA) 1'07"5	Göbel (Nemčija) 1'18"2
200 m prsno	● Jastremski (ZDA) 2'29"6	Beyer (Nemčija) 2'48"0
100 m metuljček	● Schmidt (ZDA) 58"6	● Doer (ZDA) 1'08"2
200 m metuljček	● Robie (ZDA) 2'12"6	● Collins (ZDA) 2'32"8
100 m hrbtno	● Bennet (ZDA) 1'01"3	Burke (ZDA) 1'09"0
200 m hrbtno	● Stock (ZDA) 2'11"5	Tanaka (Japonska) 2'33"2
200 m mešano	● Stickles (ZDA) 2'15"9	● De Varona (ZDA) 2'35"0
400 m mešano	● Stickles (ZDA) 4'55"6	● De Varona (ZDA) 5'34"3

(● viški doseženi letos avgusta meseca)

1,7"5 in 2,29"6. Zanimivo je, da se je Chet do devetega leta strahotno bal vode, toda trener Edwards ga je uspešno pregovoril in že leto kasneje je Jastremski nastopal na raznih tekmah. Začel se je ukvarjati tudi z drugimi športi in že mislil zaključiti svojo plavalno kariero. Toda slučaj je hotel, da se je vpisal na univerzo Indiana, kjer je naletel na izkušenega trenerja Councilama, ki je hitro opazil njegovo nadarjenost za plavanje. Svetoval mu je, naj se odloči za prsni slog. Uspehi so se hitro pokazali in danes je Jastremski najbolj znan plavalec ZDA. Skrivnost njegovega uspeha je odlično delo rok, medtem ko mora udarec nog še izboljšati.

Lani, ko so bile pred vrati olimpijske igre, je bil Chet med najresnejšimi kandidati za Rim, ker je imel najboljši čas (2'37"1); toda v finalu je prišlo do tragedije (zamudil je štart) in se uvrstil šele na četrto mesto. S tem je bilo zanj konec olimpijskih sanj; sam je postal žrtev čudnega ameriškega izločilnega sistema za sestavo olimpijske reprezentance (prvi trije na državnem prvenstvu), ki je vzbudil že toliko hude krvi. V zimski sezoni

Portugalska evropski prvak v hokeju na kotalkah

V nedeljo so se v Torinu končale tekme v hokeju na kotalkah, veljavne za evropsko prvenstvo. Tekem se je udeležilo 10 reprezentanc in so potekale v znamenju premoči trojke Portugalska - Španija - Italija. Kot so predvidevali, je častni naslov ponovno osvojilo močno moštvo Portugalske, ki je v odločilnih srečanjih doseglo neodločen izid z Italijo (2:2) in premagalo Spance (1:0). Španija pa je v zadnjem srečanju premagala domačine (2:1) in s tem zasedla drugo mesto. V zlati sredini, a s precejšnjim zaostankom najdemo vigrane ekipe Nemčije, Švice in Nizozemske. Pohvale vreden je tudi nastop Jugoslavije, ki se je častno borila z močnejšimi moštvii.

Končna lestvica: 1. Portugalska 17, 2. Španija 16, 3. Italija 15, 4.-6. Nemčija, Švica in Nizozemska 10, 7. Belgija 6, 8. Anglija 4, 9. Jugoslavija 2 in 10. Francija 0.

Dosedanji evropski prvaki so bili: od 1926 do 1939 Anglija, od leta 1947 do letos Portugalska, razen v letih 1951, 1954, 1955 in 1957, ko je zmagala Španija, in leta 1953, ko se je na prvo mesto uvrstila Italija.

Poleg omenjenega prvenstva so na sporedu naslednja tekmovanja: Pokal narodov (Portugalska: 1947, 1949, 1954, 1955, 1956 in 1958, Španija 1952, 1953, 1957, 1959 in 1960, Anglija 1950 in Belgija 1951); Latinski pokal (Portugalska 1957, 1959 in 1960, Španija 1958 in Italija 1956) ter Turnir Lizbone (Portugalska 1953, 1956 in 1958).

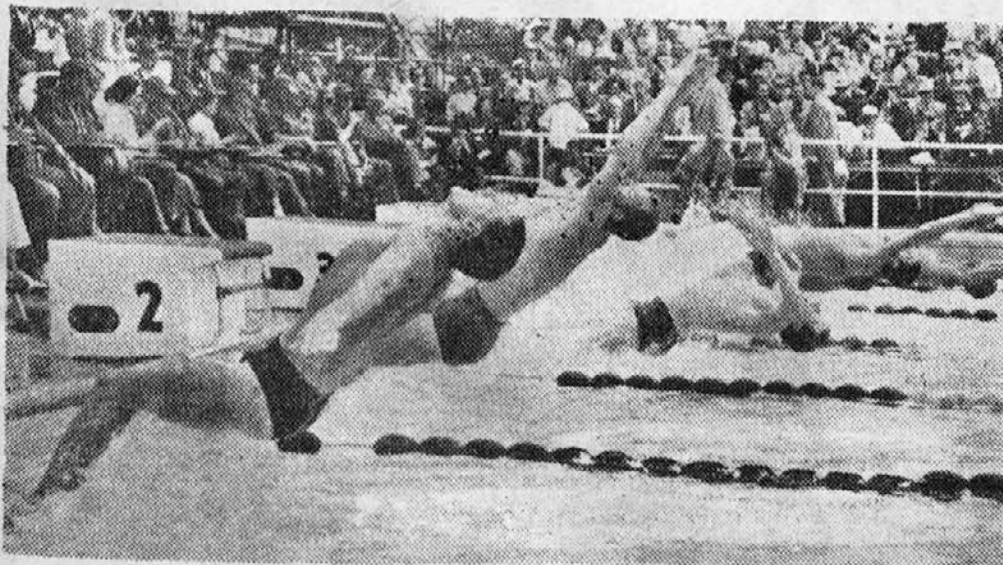
Če upoštevamo evropska prvenstva in tekme za pokal narodov, so vrednostne lestvice v hokeju na kotalkah naslednje: Pred vojno: 1. Anglija 65 (13-0-0), 2. Francija 17 (0-5-2), 3. Italija 15 (0-5-0), 4. Nemčija 9 (0-2-3), 5. Švica 6 (0-1-3), 6. Portugalska 4 (0-0-4) in 7. Belgija 1 (0-0-1); po vojni: 1. Portugalska 113 (16-10-1), 2. Španija 78 (9-10-3), 3. Italija 31 (1-3-17), 4. Anglija 14 (1-3-0), 5. Švica 12 (0-2-6), 6. Belgija 8 (1-1-0) in 7. Argentina 1 (0-0-1).

Izdaja Konzorcij Novega lista

Odgovorni urednik Drago Legiša

Tiska tiskarna »Graphis« - Trst, ul. Sv. Franciška 20

Telefon 29-477





85. Za Kazana pa je prišla ura maščevanja! Poplačati je hotel vse krivice, ki so mu jih prizadeli ljudje, in dvakrat poplačati bolečino, ki so jo prizadeli Sivi. Z njo ob strani je popeljal volkove po svežih sledih. Približali so se gozdčku. Kazan je previdno zaustavil krdelo, potem pa se je z glasnim lajanjem pognal v napad.



86. Prvič v življenju se Kazan ni bal ljudi, njihovega ognja, biča in puške. Toda že so njegovo tolpo zaustavile sikajoče krogle, ki se jih je tudi sam tako bal. Vendar se je pognal naprej, Siva mu je neustrašeno sledila in njegov pogum so posneli tudi ostali volkovi. Štirinajst se jih je v dolgi vrsti pognalo proti sanem in ognju.



87. Dve zaporedni kroglji sta podrti najbližja volkova. Kazanu pa je prestregla pot nova ovira. Mož je bil izpregel pse, ki so se sedaj pognali proti napadajočim volkovom. Z divjim srdom in dvakratno močjo se je Kazan spoprijel z njimi, ob njegovi rami pa se je borila tudi Siva. Možu je pošlo strelivo in volkovi so se približali sanem.



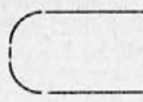
88. Prvi je na sani skočil Kazan. Med mehкими medvedjimi kožami je zavohal človeka. Potem pa je nedoma pretresen obstal. Zasišal je glas, ob katerem je ves vzdrltel. To je bil vendar njen glas! Kože so se razmaknile in Kazan je spoznal, da se je zmotil. To ni bila Izabela, vendar je bil blede obraz z lepimi očmi tako podoben njej.



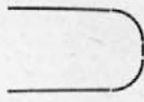
89. Se bolj presenečen pa je bil, ko je iz majhnega sveznja zasišal nezne tožeče glasove. Z bliskovito naglico je ubogal svoj nagon in se v drobno sekunde prelevil iz napadalca v branilca. Tako silen je bil njegov pasji nagon, da je boleče popadel Sivo, ki je za njim skočila na sani. Zvesta volkulja je presenečeno zacvillala.



90. Pognal se je s sani in združno s psi napadel volkove. Boril se je s potrojenimi močmi. Pa tudi Siva si ni vzela časa za premišljevanje. Brez pomisleka se je na Kazanovi strani pognala v boj. Izčrpani mož se je naslonil na puško in začuden opazoval preobrat v boju. Volkovi so se morali umakniti Kazanovi divji sili.



Za
naše
najmlajše



PO
POVESTI

J. OLIVERA
CURWOODA

RIŠE:
M. MUSTER